



1.1 ความเป็นมาของปัญหาและความมุ่งหมายของการวิจัย

นับตั้งแต่พจนานุกรมคำแห่งใดก็ถึงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นในปี พ.ศ. 1826 ภาษาสมัยสุโขทัยเป็นภาษาไทยสมัยแรกที่ปรากฏหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ในช่วงเวลาที่สุโขทัยเป็นราชธานี ตลอดจนถึงระยะเวลาที่ตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา หลักฐานทางภาษาเท่าที่พบส่วนใหญ่เป็นจารึก จารึกเหล่านั้นนอกจากจะเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นหลักฐานในการศึกษาภาษาอีกด้วย จากการศึกษาจารึกหลักต่าง ๆ ที่จารึกขึ้นในสมัยสุโขทัย พบว่าภาษาในสมัยนั้นแตกต่างจากภาษาปัจจุบันทั้งในด้านอักษรวิธี โครงสร้าง ความหมายของคำ ตลอดจนการใช้สำนวนภาษา เนื่องจากภาษาสมัยสุโขทัยมีอายุเก่ากว่าภาษาปัจจุบันเกือบ 700 ปี เมื่อตกถึงสมัยนี้ การที่จะเข้าใจภาษาไทยในยุคแรกจึงเป็นไปได้ยากยิ่ง ทั้งนี้เพราะความยาวนานของกาลเวลาเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง ผู้เขียนวิทยานิพนธ์รู้สึกสนใจในความเปลี่ยนแปลงนี้ จึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาภาษาในสมัยสุโขทัย เพื่อปัญหาในการเข้าใจภาษาโบราณจะได้ลดลงบาง

ในปัจจุบันนี้มีผู้ศึกษาภาษาในตำนองเดียวกันนี้แต่ต่างสมัย คือ ภาษาสมัยอยุธยา ภาษาสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ไคแก นายปรีชา ช่างขวัญยืน ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ภาษารอยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา" และนางสาววิद्या วิมุกตะลพ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์เรื่อง "การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์"

1.2 ข้อความของปัญหา

ข้อความของปัญหาที่จะวิจัย คือการใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย

### 1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยมีดังนี้

1.3.1 วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาปัจจุบันในส่วนที่เปลี่ยนแปลงด้วย

1.3.2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้มาจากศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในการอ่านจารึกได้ถ่ายทอดมาเป็นคำอ่านในภาษาปัจจุบัน และได้มีการตีพิมพ์ออกเผยแพร่แล้ว และจากหนังสือไทรภูมิพระร่วง ซึ่งมีหลักฐานยืนยันว่าเป็นหนังสือในสมัยสุโขทัย

### 1.4 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัยนี้ ก็ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้คำและสำนวนในภาษาสมัยสุโขทัย และช่วยให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของภาษาไทยในช่วง 700 ปี อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติความเป็นมาของภาษาอีกด้วย

### 1.5 วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัย

วิธีดำเนินการค้นคว้าและวิจัยแบ่งออกเป็นขั้น ๆ ดังนี้

1.5.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากศิลาจารึกในสมัยสุโขทัย และไทรภูมิพระร่วง

1.5.2 นำข้อมูลที่ได้อ่านออกมาเป็นประเภท ในขณะเดียวกันได้ศึกษาเปรียบเทียบสมัยปัจจุบันด้วย

### 1.6 คำชี้แจงเกี่ยวกับการวิจัย

1.6.1 ข้อมูลจากศิลาจารึก เป็นข้อมูลที่ได้อ่านจากจารึกที่ผู้เชี่ยวชาญในการอ่านจารึกได้ถ่ายทอดออกมาเป็นคำอ่านในภาษาปัจจุบันไว้แล้ว หากมีการเปลี่ยนแปลงคำอ่านนี้ในภายหลัง ข้อมูลและข้อสรุปดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงได้

1.6.2 ข้อมูลจากไทรภูมิพระร่วง เป็นข้อมูลที่ได้อ่านจากไทรภูมิพระร่วงฉบับตรวจชำระใหม่ โดย นายพิฑูร มณีวัลย์ เป็นผู้ตรวจชำระในขณะที่ยังรับราชการประจำกองวรรณคดี

และประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร<sup>1</sup> ทั้งนี้ ไตรภูมิพระร่วงฉบับที่ตีพิมพ์เผยแพร่อยู่ในปัจจุบันนี้มีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนมาก ทั้งในคานอักษรวิเชียรและการจัดวรรคตอน อันก่อให้เกิดปัญหาในการอ่านและการตีความ ซึ่งหากนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัย ผู้เขียนเห็นว่าอาจทำให้ผลของการวิจัยผิดพลาดตามไปด้วย จึงได้ถือเอาไตรภูมิพระร่วงฉบับตรวจชำระใหม่เป็นแหล่งข้อมูลแทนฉบับที่มีอยู่ในปัจจุบัน อนึ่ง ไตรภูมิพระร่วงฉบับตรวจชำระใหม่ที่ผู้เขียนนำมาเป็นแหล่งข้อมูลนั้น ในขณะที่ทำการวิจัยอยู่นี้ยังมีโครงการตีพิมพ์ออกเผยแพร่ แต่ผู้เขียนได้รับการอนุมัติจาก นาวาเอกสมภพ ภิรมย์ ร.น. อธิบดีกรมศิลปากร และนายพิทร มลิวัลย์ ผู้ตรวจชำระ ให้นำต้นฉบับไตรภูมิพระร่วงฉบับตรวจชำระใหม่มาถ่ายสำเนาเพื่อใช้เป็นเอกสารในการวิจัย

1.6.3 เลขประจำหน้าของตัวอย่างข้อมูลจากไตรภูมิพระร่วง ใ้ใช้ตามต้นฉบับที่ผู้เขียนได้ถ่ายสำเนามา หากไตรภูมิพระร่วงฉบับเดียวกันนี้ได้มีการตีพิมพ์ออกเผยแพร่ และหากมีการจัดหน้าใหม่ เลขหน้าอาจเปลี่ยนแปลงไม่ตรงกับเลขประจำหน้าที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ได้

#### 1.6.4 การใช้เครื่องหมาย

1.6.4.1 จุดไข่ปลา..... ที่ปรากฏในตัวอย่างข้อมูลจากศิลาจารึก แสดงถึงข้อความที่ขาดหายไปเนื่องจากการชำรุดของศิลาจารึก

1.6.4.2 กว้างในเครื่องหมายวงเล็บ ( ) ที่ปรากฏอยู่ในตัวอย่างข้อมูลจากศิลาจารึก เป็นคำที่ผู้เชี่ยวชาญในการอ่านจารึกสันนิษฐานว่าเป็นคำที่ขาดหายไป เพราะศิลาจารึกชำรุด

<sup>1</sup> ปัจจุบันเป็นข้าราชการประจำฝ่ายจริยธรรม กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา.

1.7 แหล่งข้อมูลและบัญชีถักขบอรายชื่อศิลาจารึกและหนังสือที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล

จารึก 1.	จารึกหลักที่ 1	(จารึกของพ่อขุนรามคำแหง) ✓
จารึก 2.	จารึกหลักที่ 2	(จารึกวัดศรีชุม) ✓
จารึก 3.	จารึกหลักที่ 3	(จารึกนครชุม) ✓
จารึก 4.	จารึกหลักที่ 4	(จารึกวัดป่ามะม่วง) ✓
จารึก 5.	จารึกหลักที่ 5	(จารึกวัดป่ามะม่วง) ✓
จารึก 6.	จารึกหลักที่ 6	(จารึกวัดป่ามะม่วง) ✓
จารึก 7.	จารึกหลักที่ 7	(จารึกวัดป่ามะม่วง) ✓
จารึก 8.	จารึกหลักที่ 8	(จารึกเขาสุมนกูฏ) ✓
จารึก 9.	จารึกหลักที่ 9	(จารึกวัดป่าแดง)
จารึก 10.	จารึกหลักที่ 10	(จารึกท่านเจ้าพัน)
จารึก 11.	จารึกหลักที่ 11	(จารึกเขากบ) ✓
จารึก 12.	จารึกหลักที่ 12	(จารึกรอยพระบาทคู่)
จารึก 13.	จารึกหลักที่ 13	(จารึกบนฐานพระอิสวรร เมืองกำแพงเพชร)
จารึก 14.	จารึกหลักที่ 14	(จารึกวัดเขมา) ✓
จารึก 15.	จารึกหลักที่ 15	(จารึกวัดพระเสด็จ) ✓
จารึก 37.	จารึกหลักที่ 37	(จารึกบนฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัยสัมฤทธิ์)
จารึก 38.	จารึกหลักที่ 38	(ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร) ✓
จารึก 40.	จารึกหลักที่ 40	(จารึกเจดีย์น้อย วัดพระมหาธาตุ สมัยสุโขทัย)
จารึก 40 พิเศษ.	จารึกหลักที่ 40 พิเศษ	(ศิลาจารึกเจดีย์น้อย วัดพระมหาธาตุ สมัยสุโขทัย)

จารึก 45.	จารึกหลักที่ 45	(ศิลาจารึกภาษาไทย จ.ศ. 754)
จารึก 46.	จารึกหลักที่ 46	(ศิลาจารึกวัดลาเตรงึงหนัง) ✓
จารึก 49.	จารึกหลักที่ 49	(ศิลาจารึกวัดสรศักดิ์ พ.ศ. 1334)
จารึก 52.	จารึกหลักที่ 52	(จารึกบนรอยพระพุทธบาทสัมฤทธิ์)
จารึก 62.	จารึกหลักที่ 62	(ศิลาจารึกวัดพระยี่น) ✓
จารึก 64.	จารึกหลักที่ 64	(ศิลาจารึกอักษรแบบสุโขทัย ลักษณะตัวอักษรแบบ พ.ศ. 2000)
จารึก 86.	จารึกหลักที่ 86	(ศิลาจารึกอักษรขอม ภาษามอญ และภาษาไทย)
จารึก 90.	จารึกหลักที่ 90	(ศิลาจารึกฐานพระพุทธรูปหนึ่ง)
จารึก 93.	จารึกหลักที่ 93	(ศิลาจารึกวัดอโศการาม)
จารึก 94.	จารึกหลักที่ 94	(จารึกลานทองคำ)
จารึก 95.	จารึกหลักที่ 95	(ศิลาจารึกวัดหินตั้ง)
จารึก 98.	จารึกหลักที่ 98	(ศิลาจารึกวัดพระเชตุพน)
จารึก 102.	จารึกหลักที่ 102	(ศิลาจารึกภูเขาไกรลาส ส่วนซ้าย ในพระบรมมหาราชวัง)
จารึก 106.	จารึกหลักที่ 106	(ศิลาจารึกวัดช้างล้อม)
ไตร.	ไตรภูมิพระร่วง	